74
А64

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

АНАД Алі Шахейд

УДК [378.015.31:7.011.26](043.3)

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ НАРОДНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ У СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ УНІВЕРСИТЕТУ

13.00.07 – теорія і методика виховання

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Луганськ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Надія Миколаївна,** Київський університет імені Бориса Грінченка, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Коновець Світлана Володимирівна,** Інститут проблем виховання НАПН України, старший науковий співробітник лабораторії морального та етичного виховання;

кандидат педагогічних наук, доцент **Рудіна Ольга Михайлівна,** Луганський інститут післядипломної педагогічної освіти, проректор з наукової роботи.

Захист дисертації відбудеться 25 листопада 2014 р. о 10.30 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.03 ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" у ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет" (м. Слов'янськ) за адресою: 84116, м.Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19, ауд. 201.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" за адресою: 92703, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 24 жовтня 2014 р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради **О. Г. Сущенко**

БІБЛІОТЕКА
ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ

2569

ЧИТАЛЬНА ЗАЛА
ЛДУФК-2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах оновлення й реформування вітчизняної системи освіти вища школа орієнтована на творчий пошук ефективних форм і методів виховання студентської молоді, підготовку майбутніх фахівців до реалізації свого особистісного та професійного потенціалу в соціокультурному середовищі, що змінюється, глибоке освоєння молодими людьми духовних багатств, накопичених світовим і вітчизняним мистецтвом. Криза виховної складової в освітніх моделях загострилася на грунті дисбалансу ціннісно-нормативних моделей національно-культурної та загальнолюдської самоідентифікації, а освітньо-виховна практика все більше стала орієнтуватися на загальноєвропейські традиції та стандарти. Унаслідок цього спостерігається недостатня наповненість духовно-культурної компоненти змісту навчально-виховного процесу, що зумовлено зниженням інтересу серед студентської молоді до національної культури й традицій. З огляду на це особливої значущості набуває формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей вищих навчальних закладах.

У Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, Концепціях: національного виховання студентської молоді, виховання особистості, художньо-естетичного виховання наголошено, що держава має забезпечити виховання особистості, яка усвідомлює власну культурну ідентичність, опановує культурно-історичні цінності та традиції.

Нагальною є потреба сучасного суспільства у фахівцях мистецьких спеціальностей, як носіїв цінностей народної художньої творчості, здатних виховувати у підростаючого покоління повагу до традицій і культури свого народу. Важливим засобом розв'язання цієї проблеми є створення виховного простору вищого навчального закладу, соціокультурна діяльність якого спрямована, у першу чергу, на розвиток і примноження національної самосвідомості, формування ціннісного ставлення студентів до народної художньої творчості.

Аналіз наукових джерел свідчить про виявлення інтересу науковців до вивчення різних аспектів проблеми формування цінностей, ролі народної художньої творчості в цьому процесі. Питання формування загальнолюдських цінностей висвітлено в наукових розвідках І. Беха, І. Зязюна, Б. Коротяєва, О. Пєхоти, Н. Щуркової; ціннісним орієнтирам сучасної системи освіти й виховання присвячено роботи В. Курила, С. Коновець, В. Огнев'юка, С. Сисоєвої, О. Сухомлинської, Л. Хоружої, Н. Чернухи. На проблемі визначення змісту, форм і методів формування цінностей народної художньої

творчості акцентується увага у наукових доробках Т. Берченко, О. Комаровської, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Олексюк, О. Рудіної, О. Рудницької, В. Шевнюк, Ахмед Окаша, Касим Хусейн Салих.

Останнім часом виконано дисертаційні роботи, присвячені окремим аспектам впливу навчально-виховного процесу на формування ціннісного ставлення до традицій народної художньої творчості, а саме: формування професійно-особистісних потреб художника-педагога (В. Луценко, В. Рагозіна, Наджим Абд Хайдер, Таам Аль Атабі Аяд Хаяві); багаторівневої підготовки художника-педагога (В. Базильчук, С. Коновець, Т. Філатьєва, Афіф Бахнасій, Махмуд Бассіуні, Мухаммад Жаухері); управління якістю освіти на художньо-творчих факультетах педагогічних ВНЗ (О. Отич, О. Ткачук, Саруат Окаша, Філіп Сірінч).

Водночас, аналіз широкого кола філософських, культурологічних, психологічних, педагогічних наукових розвідок, присвячених питанням виховання молоді засвідчив, що проблема формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету не була предметом окремого дослідження.

Актуальність теми дослідження підсилюється й виявленими *суперечностями,* зокрема між: наявністю тенденції посилення уваги суспільства до проблеми збереження національної культури та фактичним станом культуротворчої діяльності у виховному середовищі вищого навчального закладу; значним виховним потенціалом мистецьких спеціальностей університету щодо формування цінностей народної художньої творчості серед студентської молоді та недосконалістю змісту, форм і методів організації виховного процесу у вищих навчальних закладах; необхідністю налагодження партнерської взаємодії університету з мистецько-культурними центрами міста, регіону та недостатньою розробленістю механізмів такої взаємодії.

Таким чином, актуальність обраної проблеми, її недостатня теоретична й практична обґрунтованість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **„Формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету".**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" у межах комплексної теми: „Освітні технології навчально-виховного процесу в сучасних закладах освіти" (державний реєстраційний номер 0110U000751).

Тему дисертації затверджено Вченою радою ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" (протокол № 4 від

24.11.2010) й узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 24.04.2012).

Об'єкт дослідження - процес формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

Предмет дослідження - педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

Гіпотеза дослідження. Формування цінностей народної художньої творчості студентів мистецьких спеціальностей університету набуде більшої ефективності за таких педагогічних умов: забезпечення спрямованості виховних заходів на формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів мистецьких спеціальностей до народної художньої творчості; розробки та впровадження комплексу інтерактивних виховних заходів мистецької спрямованості, зорієнтованих на формування цінностей народної художньої творчості у студентів; налагодження партнерської взаємодії університету з мистецько-культурними центрами міста, регіону, країни.

У відповідності з метою і гіпотезою визначено **завдання дослідження:**

1. На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури схарактеризувати стан розробленості проблеми формування цінностей народної художньої творчості особистості.

2. Визначити особливості процесу формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей у виховному процесі університету.

3. Визначити критерії, показники й рівні сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

4. Теоретично обґрунтувати, змістовно розробити та експериментально перевірити педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

Теоретико-методологічні засади дослідження становлять: концептуальні положення теорій щодо загальних закономірностей розвитку особистості під впливом середовища і виховання (В. Андрущенко, Л. Архангельський, О. Асмолов, І. Бех, Л. Виготський, О. Леонтьєв, І. Кон, С. Рубінштейн, Д. Фельдштейн та інші); концептуальні положення особистісно орієнтованого (І. Бех, І. Якиманська), діяльнісного (О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), гуманістичного (Ш. Амонашвілі, В. Сухомлинський),

культурологічного (М. Бахтін, В. Біблер, М. Каган, Т. Чередниченко), аксіологічного (М. Вебер, В. Дільтей, О. Шпенглер) підходів; ідеї народності виховання (Г. Ващенко, Й. Гербарт, Г. Кершенштейнер, Я. Коменський, К. Ушинський); дослідження, в яких теоретично обґрунтовано принципи і методи національного виховання (В. Гавлітіна, Н. Дічек, О. Безкоровайна); особливості виховання цінностей студентської молоді у позааудиторній діяльності (Л. Канішевська, Н. Чернуха, Г. Шевченко); вплив соціокультурного середовища на розвиток особистості (В. Бочаров, В. Оржеховська, С. Савченко, Т. Федорченко); теоретичні та прикладні аспекти оптимізації дозвілля молоді на матеріалі культурних традицій (М. Аріарський, О. Жарков, А. Каргін, Б. Тітов, В. Тріодін); наукові праці, в яких охарактеризовано функції культурної спадщини й розкрито роль традицій (І. Биховський, П. Гуревич, В. Межуєв, О. Орлова); науковий доробок арабських дослідників щодо формування ціннісного ставлення до народної художньої творчості (Сухаел Фарадж, Рашид Хаммаді аль-Досарі, Афіф Бахансі, Мухаммед Алі Абу Раян, Мухтар аль-Аттар та ін.).

Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети дослідження використано комплекс **методів**: *теоретичні* (аналіз філософської, соціологічної, культурологічної, мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури для визначення категоріального апарату дослідження, уточнення сутності поняття „цінності народної художньої творчості"; синтез, порівняння, систематизація, узагальнення теоретичних та емпіричних даних для обґрунтування педагогічних умов формування цінностей народної художньої творчості студентів мистецьких спеціальностей університету); *емпіричні*: діагностичні методи (анкетування, бесіди, інтерв'ю, тестування); пряме й опосередковане спостереження, ранжування, педагогічний експеримент для визначення рівнів сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей для виявлення ефективності обґрунтованих педагогічних умов формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету; *математичної статистики* для виявлення статистичної значущості одержаних результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експерименальну роботу здійснено на базі Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", Криворізького державного педагогічного університету, Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше* теоретично обґрунтовано та змістовно розроблено педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей

університету, що передбачають: забезпечення спрямованості виховних заходів на формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів мистецьких спеціальностей до народної художньої творчості; розробку та впровадження комплексу інтерактивних виховних заходів мистецької спрямованості, зорієнтованих на формування цінностей народної художньої творчості у студентів; налагодження партнерської взаємодії університету з мистецько-культурними центрами міста, регіону, країни; *набули подальшого розвитку* наукові уявлення про цінності народної художньої творчості та особливості їх формування у студентів мистецьких спеціальностей в умовах університету; *удосконалено* зміст, форми, методи формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету; критерії й показники сформованості ціннісного ставлення до народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

Практичне значення результатів дослідження полягає в їхній достатній готовності до впровадження в практику формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету: відібрано й упорядковано комплекс діагностичних методик для визначення рівнів сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей; розроблено комплекс інтерактивних виховних заходів „Художні цінності національного мистецтва" для студентів спеціальностей „Декоративно-прикладне мистецтво" та „Образотворче мистецтво", мультимедійні презентації з народної художньої творчості України та Іраку.

Результати дисертаційної роботи можуть бути використані у навчально-виховному процесі студентів мистецьких спеціальностей університету, плануванні й організації виховної роботи зі студентами інших спеціальностей; під час написання курсових, дипломних і магістерських робіт мистецтвознавчої тематики.

Результати дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес Інституту культури і мистецтв Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" (довідка № 1/834 від 24.02.2014), Криворізького державного педагогічного університету (довідка № 02/02- 300/3- від 14.07.2014), Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 863-н від 21.05.2014).

Апробація результатів дослідження. Основні результати й висновки дисертаційної роботи оприлюднено на науково-практичних конференціях різного рівня – *міжнародних*: „Ціннісні пріоритети освіти в XXI столітті: формування міжкультурної комунікації" (Київ, 2011), „Наукова молодь: інноваційні підходи в освіті й науці" (Луганськ, 2012), „Новітні освітні

технології в контексті сучасних глобалізацій та інтеграційних процесів" (Київ, 2012), „Ціннісні пріоритети освіти у XXI столітті: європейський вектор розвитку і національний контекст" (Київ, 2012), „Стратегія якості в промисловості та освіті" (Варна, Болгарія, 2013), „Перспективні інновації в науці, освіті, виробництві і транспорті"(Іваново, 2013); *всеукраїнських* – „Державна та регіональна політика України в умовах глобалізації" (Київ, 2012-2013 р.); VI Грінченківські читання (Київ, 2014 р.).

Обговорення основних положень і результатів дисертації відбувалося на засіданнях кафедри образотворчого мистецтва та професійної майстерності Інституту культури і мистецтв та кафедри педагогіки Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка".

Публікації. Результати дисертаційного дослідження викладено у 9 наукових публікаціях, з них 6 статей – у наукових фахових виданнях.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (282 найменування, з них 11 іноземною мовою), 5 додатків на 33 сторінках, 10 таблиць, 9 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 236 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, сформульовано гіпотезу, висвітлено теоретико-методологічні засади й методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію результатів дисертації.

У першому розділі – **„Теоретичні основи формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету"** – здійснено аналіз досліджуваної проблеми у філософській, психолого-педагогічній, мистецтвознавчій літературі; визначено базові поняття дослідження – „цінності", „народна художня творчість", „формування цінностей народної художньої творчості"; висвітлено сутність і структуру цінностей народної художньої творчості, представлено результати констатувального етапу експерименту.

Аналіз широкого кола наукових джерел у галузі порушеної проблеми (М. Вебер, М. Бахтін, А. Здравомислов, М. Каган, В. Сластьонін Г. Чижакова, В. Ядов та ін.) показав, що в сучасній соціально-філософській, психолого-педагогічній, культурологічній літературі існують різні точки зору на природу цінностей та розуміння їх сутності. Так, з позицій культурології цінність визначається як поняття у двох аспектах дезаксіологічному (об'єктивістському), за яким у культуру входить усе, створене людиною, й аксіологічному

(суб'єктивістському, власне ціннісному), коли факти культури співвідносяться з прийнятою системою цінностей і поділяються на позитивні й негативні, світлі й темні тощо. У повсякденному вжитку цінностями вважаються речі з корисними для людини властивостями, здатними задовольняти ту чи іншу її потребу й розглядаються як ідеал; як норма; як значущість чогось для людини, соціальної групи чи спільноти тощо. З цих позицій український учений А. Ручка розглядає поняття цінності як матеріальний або ідеальний предмет, що має певну життєву значимість для даного соціального суб'єкта через задоволення його потреб та інтересів.

На духовний аспект цінностей вказує В. Кремень, підкреслюючи, що цінність – це не те, що можна витратити на щось, що має перехідне, вузьке значення, а те, заради чого проживається все життя. Соціальна сутність цінностей розкривається в розумінні цієї категорії як системи цінностей, критерію оцінки найбільш важливих елементів людського буття, яка, з одного боку, виконує функцію регуляції суспільних зв'язків людей, а з іншого – спрямовує життя індивіда, формуючи його соціально значущі домінанти.

З урахуванням контексту дослідження обмежимося визначенням *цінностей* у найзагальнішому вигляді як поняття, що вказує на культурне, суспільне та особистісне значення явищ і фактів дійсності. Цінності відіграють важливу роль як у формуванні окремої особистості, так і в загальному розвитку суспільства. З огляду на суб'єктивістський аспект цінностей, ставлення людини до фактів і явищ навколишньої дійсності з огляду на їх значимість, до матеріальних і духовних цінностей, систему установок, переконань, переваг, що виражаються в поведінці особистості, можна розглядати як *ціннісні орієнтації*, що є важливим елементом духовної визначеності особистості.

У філософській, психолого-педагогічній науковій літературі (роботи А. Здравомислова, В. Ольшанського, Є. Соколова, В. Ядова та ін.) ціннісні орієнтації розглядаються як відносно стійка система цінностей, що виражається у здатності суб'єкта до ціннісного переживання, усвідомлення явища або предмета й здійснення вибіркової оцінної діяльності. Процес формування ціннісних орієнтацій спрямований на розвиток здатностей до ціннісного сприйняття явищ дійсності й мистецтва, формування навичок оцінних суджень і вибору у сфері художньо-творчої діяльності.

На підставі аналізу філософської, мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури (А. Брудний, М. Вебер, Л. Виготський, А. Кребер, В. Кремень, А. Маслоу, К. Роджерс, Г. Сковорода, В. Сластьонін, К. Ушинський) встановлено, що цінності народної культури, народної художньої творчості є однією з форм суспільної свідомості, в якій знаходить відображення етнічне життя суспільства.

У процесі розвитку народного мистецтва сформувалася унікальна система художньо-виразних і технологічно-раціональних прийомів обробки природних матеріалів глини, каменю, дерева, різних волокон. Унаслідок цього народне мистецтво можна вважати своєрідним семантичним полем для професійної творчості, адже будь-який матеріал, технологія й функція виробів народного мистецтва можуть стати художнім першоджерелом творчого освоєння та переосмислення.

На основі аналізу наукових розвідок Л. Масол, Н. Миропольської, О. Олексюк, Г. Шевченко, В. Шевнюк та інших з'ясовано, що народна художня творчість містить сукупність художніх творів різноманітних видів і жанрів, створених народом на основі його самобутніх традицій, а також форми і способи художньо-творчої діяльності. Процес і результати народної художньої творчості нерозривно пов'язані з особливостями національного характеру та самоусвідомлення власної народності.

Спираючись на результати наукового пошуку в контексті порушеної проблеми (І. Бех, І. Зязюн, С. Коновець, Б. Коротяєв, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Пєхота, О. Рудницька, О. Сухомлинська, Л. Хоружа, Н. Щуркова), визначаємо ключову дефініцію дослідження *цінності народної художньої творчості* як предмети образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва певної нації, які мають художнє значення і є важливими для даної народності як відображення національної самосвідомості.

Таке розуміння сутності цінностей народної художньої творчості дало підставу для виокремлення її структурних складників: пам'ятки народної художньої творчості (за різними жанрами візуального мистецтва); традиції народного художнього мистецтва, національний колорит, символіку у зразках народної художньої творчості; різноманітні національні техніки народного художнього мистецтва і засоби їх передачі наступним поколінням. Узагальнення поглядів науковців (Л. Масол, Н. Миропольська, О. Пєхота, О. Рудницька), дозволило визначити провідні *функції* цінностей народної художньої творчості: пізнавально-евристична, світоглядна, виховна, естетична, гедоністична, комунікативна, прогностична, компенсаторна.

На основі аналізу нормативно-правової бази навчально-виховного процесу у вищій школі (Закони України „Про освіту", „Про вищу освіту", Положення про державний вищий навчальний заклад освіти, Статут вищого навчального закладу) встановлено, що в загальному колі завдань виховання студентської молоді наголошується на створенні необхідних умов для вільного розвитку особистості студента, його мислення й загальної культури через залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідницької, культурно-просвітницької, художньої тощо); збагачення естетичного досвіду

студентів шляхом участі їх у відродженні забутих і створенні нових національно-культурних традицій на рівні регіону, міста, вищого навчального закладу на підґрунті народної художньої творчості як основи формування відповідних цінностей.

Спираючись на дослідження І. Беха, М. Боришевського, І. Зязюна, В. Дряпіки, Л. Коваль, С. Комарова, В. Мухіної, І. Нужної, О. Рудницької, Л. Рубашевської, О. Сухомлинської, Т. Цвелих доведено, що формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей є системним педагогічним явищем, позитивна динаміка результатів якого залежить від взаємозв'язку й взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників, що зумовлюють відповідний рівень сформованості ціннісного ставлення до народної художньої творчості, а також утвердження власної творчої позиції в художньо-мистецькій діяльності.

Виявлено, що формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей здійснюється на ґрунті реалізації принципів системності, гуманізації, гуманітаризації, народності, культуровідповідності, індивідуалізації, активності, варіативності тощо.

На підставі узагальнення позицій науковців, зокрема Т. Берченко, О. Комаровської, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Олексюк, О. Рудіної, О. Рудницької, В. Шевнюк щодо формування цінностей народної художньої творчості та вивчення особливостей цього процесу у вищій школі виявлено, що основними формами виховної роботи зі студентами мистецьких спеціальностей є гуртки, практико-орієнтовані студії, арт-проекти, творчі майстерні тощо. Аналіз педагогічних праць (А. Бойко, О. Вишневський, Т. Дем'янюк, К. Дорошенко, В. Мазуркіна, Ж. Омельченко, О. Пархоменко, О. Столяренко та ін.), низки дисертаційних робіт (А. Вірковський, Г. Жирський, В. Лопатинська) засвідчив, що найбільш ефективним засобом формування цінностей *народної художньої творчості* у виховній системі університету є комплексне застосування різних форм організації виховної діяльності: широкого арсеналу традиційних (естетичні бесіди, години спілкування, творчі зустрічі з народними митцями тощо), інноваційних (тренінги художнього спрямування, творчі дебати, інтелектуально-художні аукціони та ін.), культурно-масових (фестивалі народної творчості, художні виставки, презентації тощо); участь у роботі народно-художніх об'єднань (центрів, клубів, гуртків, секцій, студій, музеїв).

З'ясовано, що основними складниками процесу формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету засобами народного художнього мистецтва є: змістовий компонент, що передбачає розширення кола знань у галузі народної художньої творчості й аксіології; операційно-діяльнісний оволодіння уміннями й

навичками інтерпретації символів народного художнього мистецтва, створення яскравих художніх образів, організації виховної та просвітницької роботи з учнями; результативний – розвиненість художньо-творчої уяви й мислення, ціннісних орієнтацій, домінантою яких є цінності народної художньої творчості; високий рівень творчої активності, креативності та ініціативності особистості майбутнього фахівця-професіонала.

Проведення експериментальної роботи, спрямованої на формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету потребувало уточнення сутності поняття „формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету". Узагальнення різних підходів науковців у контексті досліджуваної проблеми (М. Аріарський, О. Жарков, Л. Канішевська, В. Межуєв, Рашид Хаммаді аль-Досарі, С. Савченко Сухаел Фарадж, Г. Шевченко) дало підстави для тлумачення цього поняття як спеціально організованого виховного процесу, спрямованого на реалізацію ціннісної складової народної художньої творчості, що сприяє розвитку емоційно-ціннісного й творчого ставлення студентів мистецьких спеціальностей до цінностей народної художньої творчості.

Організація експерименту потребувала визначення критеріїв і відповідних показників сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету. Враховуючи загальні підходи до визначення критеріального апарату й вимірювання результатів наукового дослідження (В. Загвязинський, В. Краєвський, В. Полонський та ін.), наукові розвідки в галузі формування ціннісних орієнтацій (В. Тригубенко, В. Ципко), в яких обстоювалася думка щодо змісту й організації процесу, спрямованого на формування будь-яких цінностей як певної системи, а саме: аксіологічної інформації, яка засвоюється у формі аксіологічних знань; аксіологічних умінь і навичок, в яких особистість засвоює вже відомі способи діяльності; досвіду відповідної творчої діяльності й досвіду формування оцінок і ціннісних суджень щодо світу, людей, себе було визначено такі критерії й показники: *когнітивний* (знання про сутність художніх цінностей, форми і методи виховної роботи щодо формування цінностей народної художньої творчості; обізнаність у пам'ятках національного мистецтва та інші зразки народної художньої творчості); *мотиваційно-ціннісний* (виявлення інтересу до цінностей народної художньої творчості, мотиви професійно-мистецької орієнтації, здатність до художньої емпатії); *поведінковий* (уміння та навички організації виховних заходів у галузі мистецтва); інтерпретаційні уміння роботи з творами мистецтва, зокрема, народної художньої творчості).

На підставі визначеного критеріального апарату на констатувальному етапі експерименту проведено діагностику стану сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету з використанням сукупності діагностичних методів (анкетування, опитування, бесіда, інтерв'ювання, пряме й опосередковане спостереження) та методики „Ціннісні орієнтації" (М. Рокич) і встановлено рівні сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету: високий, достатній, середній, критичний, низький.

Експериментальна робота проводилася на базі Інституту культури і мистецтв ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" (спеціальності „Образотворче мистецтво", „Декоративно-прикладне мистецтво"), Криворізького державного педагогічного університету (факультет мистецтв), Київського університету імені Бориса Грінченка: 60 студентів контрольної групи, 62 – експериментальної. Обмежена кількість учасників експериментальних груп зумовлена наявною кількістю ліцензійних місць на спеціальностях мистецького профілю. Результати констатувального етапу експерименту засвідчили загалом доволі низький рівень сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей. Так, низький рівень зафіксовано в 25,6% студентів контрольної групи (КГ), відповідно в експериментальній групі (ЕГ) – 23,8%; критичного рівня досягли 24,7% студентів КГ та 24,8% ЕГ; середній рівень виявили 25,1% осіб, що навчалися в КГ та, відповідно, 25,7% студентів ЕГ; достатній рівень продемонстрували 14,3% студентів КГ та 14,8% – ЕГ. Найнижчі показники було виявлено за високим рівнем КГ – 10,3%, ЕГ – 10,8%. Отримані результати підтвердили актуальність порушеної проблеми й необхідність проведення цілеспрямованої виховної роботи зі студентами щодо формування цінностей народної художньої творчості.

У другому розділі – **„Педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету"** – обґрунтовано педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості студентів мистецьких спеціальностей університету, експериментально перевірено їх ефективність; подано аналіз та інтерпретацію отриманих результатів.

Педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей визначено на ґрунті узагальнення положень теорії мотивації особистості (С. Занюк, І. Ільїн), теорії діалогу культур (М. Бахтін, В. Біблер), наукового доробку щодо ролі діалогу у виховному процесі (В. Горшкова, М. Каган), психолого-педагогічних засад формування національної культури (А. Алексюк, І. Бех, А. Бойко, В. Майборода),

методологічних основ аналізу природи цінностей (В. Сухомлинський, І. Бех, О. Вишневський); ідей народності виховання, сприйняття навчально-виховного процесу як цілісної системи (Й. Гербарт, Г. Кершенштейнер, Я. Коменський, М. Галузинський, М. Грушевський, О. Духнович та ін.), практичного досвіду виховної роботи у вищих навчальних закладах.

З урахуванням результатів наукових розвідок у галузі виховання цінностей, виявлення особливостей організації виховної діяльності зі студентами в позааудиторний час, побудови культурно-освітнього середовища університету визначено такі педагогічні умови формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей: забезпечення спрямованості виховних заходів на формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів мистецьких спеціальностей до народної художньої творчості; розробки та впровадження комплексу інтерактивних виховних заходів мистецької спрямованості, зорієнтованих на формування цінностей народної художньої творчості у студентів; налагодження партнерської взаємодії університету з мистецько-культурними центрами міста, регіону, країни.

Для виконання завдань дослідження відкореговано змістове наповнення визначених педагогічних умов відповідно до результатів констатувального етапу експерименту.

Упровадження першої педагогічної умови - *забезпечення спрямованості виховних заходів на формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів мистецьких спеціальностей до народної художньої творчості* передбачало планування виховної роботи зі студентами експериментальних груп у загальному контексті культурно-дозвільної діяльності відібраних для експерименту вищих навчальних закладів з урахуванням конкретної мети: формування мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх фахівців до народної художньої творчості у цілісній системі виховних заходів, орієнтованих на розширення кола знань студентів про зміст і структуру цінностей народної художньої творчості, що об'єднали в собі матеріальну й духовну сторони народного побуту, знайшли своє відображення у творах декоративно-ужиткового мистецтва, певній етнічній символіці, поетичній творчості тощо. Змістове наповнення заходів реалізовувалося в різних видах діяльності: творчі конкурси, екскурсії до художніх музеїв, віртуальні мультимедійні подорожі до музеїв Іраку, творчих майстерень народних митців Іраку та України, майстер-класи мистецтвознавчої тематики, організованих із залученням відомих народних митців Слобожанщини й Криворіжжя. Так, було реалізовано художньо-творчі проекти, які передбачали виокремлення художніх цінностей різних регіонів України та Іраку, створення копій пам'яток національного мистецтва, виконання творчої роботи в матеріалі, який відображає традиції

українського та іракського народів тощо; на засіданнях творчої майстерні студентами було підготовлено й проведено цикл лекцій з історії українського та іракського народного мистецтва. Таке осягнення майбутнім фахівцем у галузі мистецтва феномену народної художньої культури дозволяє йому долучитися до процесу художньо-творчої діяльності на основі вмотивованої потреби, усвідомлено сприйнятих цінностей народного мистецтва як джерела генетичної пам'яті, розкриваючи таким чином нові аспекти професійної компетентності, ціннісних орієнтирів.

Таким чином, поряд із вирішенням провідного завдання, реалізація першої умови сприяла створенню у вищому навчальному закладі своєрідного художньо-розвивального мікросередовища, на тлі якого розгортався спільний творчий пошук і діалог педагогів, студентів, народних митців у художньо-творчій діяльності й спілкуванні.

Реалізація другої педагогічної умови *розробки та впровадження комплексу інтерактивних виховних заходів мистецької спрямованості, зорієнтованих на формування цінностей народної художньої творчості у студентів* передбачала збагачення форм організації виховної роботи художньо-комунікативними завданнями, що сприяло оволодінню студентами мистецьких спеціальностей уміннями та навичками організації виховної роботи в галузі мистецтва, серед яких пріоритетними стали такі: аналіз/інтерпретація творів мистецтва, світська бесіда, обговорення виставок творів мистецтва, проведення тематичних екскурсій, творча дискусія тощо.

У контексті виховних заходів, що проводилися згідно з планом, студентам було запропоновано комплекс завдань, орієнтованих на формування цінностей народної художньої творчості: відтворення пам'яток національного мистецтва, виготовлення копій картин; розробка виховних практико-орієнтованих мистецьких заходів, спрямованих на знайомство з пам'ятками національного мистецтва; проведення дослідницької роботи з художніми творами; написання творчої роботи про відтворювані картини; знайомство з творчістю художників регіону, у якому проживають студенти; представлення результатів пошукової роботи у формі відео-презентацій тощо.

На ефективність процесу формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету позитивно вплинуло застосування таких інтерактивних методів, як творчі дискусії, підготовка та презентації арт-проектів, розроблення виховних заходів мистецького спрямування для учнів; презентацій зі зразками національного мистецтва, народної художньої творчості з наступним обговоренням тощо. На базі культурно-просвітніх центрів регіону було організовано низку творчих подорожей, зокрема: „Ціннності народної художньої творчості моєї

батьківщини", „Витоки національних цінностей", „Дерево мого родоводу", „Від степової України до іракських пустель", „Моя країна – це …" тощо, які сприяли не тільки утвердженню цінностей народної художньої творчості в студентів експериментальної групи, але й поширенню аксіологічних знань між студентами інших спеціальностей, учнів загальноосвітніх шкіл, що є важливим чинником налагодження повноцінного діалогу різних культур і етносів, оскільки майбутній фахівець у своєму особистісному розвитку стає не тільки знавцем багатовікового досвіду й традицій народної художньої творчості, але і його носієм, транслятором для прийдешніх поколінь.

Упровадження третьої педагогічної умови - *налагодження партнерської взаємодії університету з мистецько-культурними центрами міста, регіону, країни*, зокрема бібліотеками, театрами, музеями, виставковими галереями, будинками творчості, клубами за інтересами – стало завершальним етапом у процесі формування ціннісного ставлення до народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету. Результати формувального етапу експерименту засвідчили суттєві позитивні зміни у показниках рівнів сформованості цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованності цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету, (%)

Рівні	**Експериментальна група**		**Контрольна група**	
	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Початок експеримент	Кінець експерименту
Високий	10,8	28,8	10,3	10,7
Достатній	14,8	42,6	14,3	14,9
Середній	25,7	18,0	25,1	25,4
Критичний	24,8	7,1	24,7	27,8
Низький	23,8	3,5	25,6	24,3

Математична та статистична обробка результатів педагогічного експерименту, достовірність отриманих результатів перевірялася за допомогою статистичного критерію Пірсона χ^2, що дозволило встановити статистично значущі результати експериментальної роботи. Аналіз результатів дослідження засвідчив ефективність розроблених педагогічних умов формування цінностей

народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету.

Результати проведеного дослідження підтвердили вихідні положення гіпотези й дали підставу для **висновків**.

У дисертації представлено теоретичне узагальнення та практичне розв'язання проблеми формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету, що виявилося у визначенні сутності й структури цінностей народної художньої творчості, теоертичному обгрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, що забезпечують ефективність цього процесу.

1. На основі аналізу наукових джерел у галузі порушеної проблеми встановлено, що в сучасній соціально-філософській, психолого-педагогічній, культурологічній літературі існують різні точки зору на природу цінностей та розуміння їх сутності. У найбільш загальному вигляді цінності розуміють як речі з корисними для людини властивостями, здатними задовольняти ту чи іншу її потребу й розглядаються як поняття, що вказує на культурне, суспільне та особистісне значення явищ і фактів дійсності.

2. Зіставний аналіз змісту й напрямів естетичного виховання, зокрема формування цінностей народної художньої творчості в студентів різних спеціальностей засвідчив, що цей процес у майбутніх фахівців мистецького профілю характеризується певними особливостями, які полягають, перш за все, в утворенні в контексті загальноуніверситетського культурно-освітнього середовища своєрідного творчого мистецького мікросередовища на основі врахування національних, регіональних та місцевих культурних і художніх традицій, що забезпечують індивідуальну траєкторію розвитку особистості студентів мистецьких спеціальностей університету, сприяють формуванню у них цінностей народної художньої творчості,усвідомленню свого місця в діалозі культур.

3. На підставі узагальнення наукового доробку в контексті порушеної проблеми визначено ключову дефініцію дослідження *цінності народної художньої творчості*, під якою розуміємо предмети образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва певної нації, які мають художнє значення та є важливими для даної народності як відображення національної самосвідомості. Таке розуміння сутності цінностей народної художньої творчості дало підставу для виокремлення її структурних складників: пам'ятки народної художньої творчості (за різними жанрами візуального мистецтва); традиції народного художнього мистецтва, національний колорит, символіку у зразках народної художньої творчості; різноманітні національні техніки народного художнього мистецтва і засоби їх передачі наступним поколінням.

З'ясовано, що основними складниками процесу формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету засобами народного художнього мистецтва є такі компоненти: *змістовий*, що передбачає розширення кола знань у галузі народної художньої творчості й аксіології; *операційно-діяльнісний* – забезпечує опанування уміннями й навичками інтерпретації символів народного художнього мистецтва, створення яскравих художніх образів, організації виховної й просвітницької роботи з учнями; *результативний*, що відображає рівень виховних досягнень особистості студента через розвиненість художньо-творчої уяви й мислення, ціннісних орієнтацій, домінантою яких є цінності народної художньої творчості; високий рівень творчої активності, креативності та ініціативності особистості майбутнього фахівця-професіонала.

4. Спираючись на загальні підходи до визначення критеріального апарату й вимірювання результатів наукового дослідження, наукові розвідки в галузі формування ціннісних орієнтацій, було визначено такі критерії й показники: *когнітивний* (знання про сутність художніх цінностей, форми і методи виховної роботи щодо формування цінностей народної художньої творчості; обізнаність у пам'ятках національного мистецтва та інші зразки народної художньої творчості); *мотиваційно-ціннісний* (виявлення інтересу до цінностей народної художньої творчості, мотиви професійно-мистецької орієнтації, здатність до художньої емпатії); *поведінковий* (уміння та навички організації виховних заходів у галузі мистецтва; інтерпретаційні уміння роботи з творами мистецтва, зокрема, народної художньої творчості).

5. Теоретично обґрунтовано комплекс педагогічних умов формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей, які ґрунтуються на принципах і закономірностях художньо-педагогічного процесу: забезпечення спрямованості виховних заходів на формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів мистецьких спеціальностей до народної художньої творчості; розробка та впровадження комплексу інтерактивних виховних заходів мистецької спрямованості, зорієнтованих на формування цінностей народної художньої творчості у студентів; налагодження партнерської взаємодії університету з мистецько-культурними центрами міста, регіону, країни, зокрема з бібліотеками, театрами, музеями, виставковими галереями, будинками творчості, клубами за інтересами тощо та експериментально перевірено їх ефективність.

Аналіз та інтерпретація результатів експерименту виявили наявність позитивної динаміки у формуванні цінностей народної художньої творчості у студентів ЕГ мистецьких спеціальностей – зафіксовано зростання кількості осіб з високим рівнем їх сформованості на 18%, з достатнім – майже на 28%.

Зменшилася кількість студентів з критичним рівнем сформованості на 17,7%, з низьким – на 20,3%. У студентів контрольної групи не виявлено суттєвої динаміки результатів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання формування цінностей народної художньої творчості у студентів інших спеціальностей університету, удосконалення процесу забезпечення мережевої взаємодії вищого навчального закладу з соціокультурним середовищем.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Анад Али Шахейд Проблемы формирования ценностей народной культуры у будущих учителей изобразительного искусства / Анад Али Шахейд // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2012. - № 19 (254) – С. 216-220.

2. Анад Али Шахейд Потенциал народного художественного искусства при формировании ценностной сфере личности студента / Анад Али Шахейд // Наук. вісн. Південноукр. пед. ун-ту імені К.Д.Ушинського. 2013. – № 1 – 2. - С. 98 – 104.

3. Анад Али Шахейд. Художественное наследие – один из методов формирования национального сознания будущих учителей изобразительного искусства [Електронний ресурс]/ Анад Али Шахейд // Науковий вісник Донбасу: електрон. наук. видан. – 2012. - №5. (21) – Режим доступу: http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN24/index.html.

4. Анад Али Шахейд Формирование ценностного отношения к художественному искусству у будущих учителей изобразительного искусства / Анад Али Шахейд // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 20 (279) – С. 122 – 126.

5. Анад Али Шахейд Формирование духовно-нравственных ценностей у будущих учителей изобразительного искусства на основе диалога культур / Анад Али Шахейд // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 21 (280) – С. 140–145.

6. Anad Ali Shaheid Some aspects of the formation of values of folk art culture among today's college students /Anad Ali Shaheid // Сб. науч. тр. SWorld. – Вып. 4. Т.20. – Иваново : МАРКОВА АД, 2013. – С. 25 – 30.

7. Анад Али Шахейд. К вопросам формирования ценностей народной художественной культуры у студентов искусствоведческих специальностей университета / Анад Али Шахейд // Стратегия качества в промышленности и образовании : материалы IX Междунар. конф. (31 мая – 7 июля 2013 г., Варна, Болгария). – Т.2. – Днепропетровск, Варна, 2013. – С.193 – 196.

2569

БІБЛІОТЕКА
ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ

8. Анад Али Шахейд Художественное наследие как средство формирования ценностей народного искусства у будущих учителей изобразительного искусства / Анад Али Шахейд // Наук.-практ. видання «Трипільська цивілізація». – Вип. 3 (8). – 2012. – С. 36 - 41.

9. Анад Али Шахейд. Об особенностях формирования национального сознания будущих учителей изобразительного искусства / Анад Али Шахейд // Зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. «Наукова молодь: інноваційні підходи в освіті і науці». 20-26 лютого, 2012. – С. 211 - 213.

Анад Алі Шахейд. Формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету. На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання. Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка". – Луганськ, 2014.

Дисертацію присвячено проблемі формування цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету. У дисертаційному дослідженні визначено сутність та структуру цінностей народної художньої творчості; теоретично обгрунтовано, змістовно розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови, що сприяють формуванню цінностей народної художньої творчості у студентів мистецьких спеціальностей університету. У роботі виявлено критерії, показники та рівні сформованності цінностей народної художньої творчості; визначено форми й методи виховання, які сприяють реалізації запропонованих педагогічних умов; розроблено комплекс інтерактивних виховних заходів „Художні цінності національного мистецтва" для студентів спеціальностей „Декоративно-прикладне мистецтво" та „Образотворче мистецтво", мультимедійні презентації з народної художньої творчості України та Іраку.

Ключові слова: художні цінності, народна творчість, цінності народної художньої творчості, виховний процес, студенти мистецьких спеціальностей університету.

Анад Али Шахейд. Формирование ценностей народного художественного творчества у студентов художественных специальностей университета. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.07 – теория и методика воспитания. –

Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко. – Луганск, 2014.

Диссертационная работа представляет собой теоретико-экспериментальное исследование проблемы формирования ценностей народного художественного творчества у студентов художественных специальностей университета.

На основе анализа научных источников в области исследуемой проблемы установлено, что в современной социально-философской, психолого-педагогической, культурологической литературе существуют различные точки зрения на природу ценностей и понимания их сущности. В наиболее общем виде ценности понимают как вещи с полезными для человека свойствами, способными удовлетворять ту или иную ее потребность и рассматриваются как понятие, указывающее на культурное, общественное и личностное значение явлений и фактов действительности.

На основании обобщения научного наследия в контексте затронутой проблемы определена ключевая дефиниция исследования: «ценности народного художественного творчества - это предметы изобразительного и декоративно-прикладного искусства определенной нации, которые имеют художественное значение и важны для данной народности как отражение национального самосознания».

Выяснено, что основными составляющими процесса формирования ценностей народного художественного творчества студентов художественных специальностей университета средствами народного художественного искусства являются такие компоненты: *содержательный*, предусматривающий расширение круга знаний в области народного художественного творчества и аксиологии; *операционно-деятельностный*, обеспечивающий овладение умениями и навыками интерпретации символов народного художественного искусства, создание ярких художественных образов; *результативный*, отражающий уровень воспитательных достижений личности студента через развитость художественно-творческого воображения и мышления, ценностных ориентаций, доминантой которых являются ценности народного художественного творчества.

Определены критерии и показатели формирования ценностей народного художественного творчества: *когнитивный* (знания о сущности художественных ценностей, формы и методы воспитательной работы по формированию ценностей народного художественного творчества; работа с памятками национального искусства и другие образцы народного художественного творчества); *мотивационно-ценностный* (выявление интереса к ценностям народного художественного творчества, мотивы профессионально-

художественной ориентации, способность к художественной эмпатии); *поведенческий* (умения и навыки организации воспитательных мероприятий в области искусства; интерпретационные умения работы с произведениями искусства, в частности, народного художественного творчества).

Теоретически обоснован комплекс педагогических условий формирования ценностей народного художественного творчества студентов художественных специальностей, который опирается на следующие принципы и закономерности художественно-педагогического процесса: обеспечение направленности воспитательных мероприятий на формирование мотивационно-ценностного отношения студентов художественных специальностей в системе народного художественного творчества; разработка и внедрение комплекса интерактивных воспитательных мероприятий художественной направленности, ориентированных на формирование ценностей народного художественного творчества студентов; налаживание партнерского взаимодействия университета с художественно-культурными центрами города, региона, страны, в частности с библиотеками, театрами, музеями, выставочными галереями, домами творчества, клубами по интересам и т.д. и экспериментально проверено их эффективность.

Ключевые слова: художественные ценности, народное творчество, ценности народного художественного творчества, воспитательный процесс, студенты художественных специальностей университета.

Anad Ali Shaheyd. Formation of national values of folk art for students of artistic specialities of university. – Manuscript.

Dissertation for the scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.07 – Theory and Methods of Education. – State institution „Luhansk Taras Shevchenko National University". – Luhansk, 2014.

The dissertation is devoted to the formation of values of folk art for students of artistic specialities of university. Based on research the nature and structure of values for folk art; theoretically grounded, richly developed and tested pedagogical conditions that contribute for formation of the national values of folk art for students of artistic specialities of university.

The paper identified criteria, indicators and level of values for folk art, defined forms and methods of education that contrubuted for realization of the proposed pedagogical terms; developed the complex of interactive education activities „Artistic values of folk art" for the students of specialities „Arts and Crafts" and „Fine art", multimedia presentations from folk art of Ukraine and Iraq.

Keywords: artistic values, folk art, values of folk art, education process, students of artistic specialities of university.